

3

623.5

0 - 89

04 AUG 2010

51 MAR 2010

ՊԱՋԸ-ԱՎԻԱԲՄԸ ԽՍՅՄ ԽԱՂԱՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԵՆԱՐԱՆՆԵ

ԽՍՅՄ ՊԱՋԸ-ԱՎԻԱՔԻՄ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

623.5

Շ-89

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ՀՐԱՁԳԱ-ՏԱԿՏԻԿԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱ-
ԳՈՐԾՄԱՆ ԽՄԲԱԿՆԵՐԻ

////////

1932

ՌԱԶՄԱՅՐԱՏԲԱԺԻՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

15 MAY 2013

13-448

623.5

Օ-89

ԽՍՀՄ ՊԱՋՐ-ԱՎԻԱԲԻՄ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՌԱԶ-
ՄԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻՑ

Հրատարակելով այս ծրագրերը հրաձգա-տակտիկական կառա-
րելագործման խմբակների համար, Կենտրոնական խորհրդի ռազմա-
կան բաժինը խնդրում է Պաշտ-Ավիաբիմ կազմակերպություններին
ստուգել այս ծրագրերը գործնականում և ուղարկել իրենց կարծիք-
ները Ռազմական բաժնին (Մոսկվա Նիկոլսկայա, 25/27) :

Ռազմական բաժինը գտնում է, ժող. յերկարատև արձակուրդի և
պահեստի շարքային կազմի պատրաստության բարձրացման և խրմ-
բակների մեջ մասնաշաղկապ ներդրումն ունեցող համար պետք է անցկացնել
չորոթամյա պարապմունք առավելագույն հանգստի ուրերին դեկա-
տում (տոննորյակում) մեկ անգամ : Ընդ ժողում հարկավոր է պարապ-
մունքների մեկ որվա ընթացքում թեորեաիկ պարապմունքը հերթա-
փոխել գործնական (պրակտիկ) պարապմունքի հետ :

ԽՍՀՄ Պաշտ-Ավիաբիմի Միության Կենտրոնական Խորհրդի ռազ-
մական բաժնի պետ՝

Ա. ՄԻՒՆՈՎ

Ավ. հրահանգիչ՝ ՅԱ. ՄՈՒՐԻՋԻՉ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՄՈՒՆԻՏԵՐ

1. Նպատակն ու խնդիրները

Հրաձգա-տակտիկական կառարկագործման խմբակի նպա-
տակն է թարմացնել և խորացնել ռազմական գիտելիքները՝

ա) այն անձանց, ժողունք ռազմական ուսուցումն անցնել են III տա-
տիճանի ռազմական գիտելիքների հետևակային խմբակների ծրագր-
րերով :

բ) հետևակի շարքային կազմի այն ղեկավարականների, ժողունք հաշի-
վում են յերկարատև արձակուրդում :

գ) ԲԳՖ հետևակի պահեստի ղեկավարականների գիտելիքները :

Իր գործնական աշխատանքում հրաձգա-տակտիկական կառա-
րելագործման խմբակը առաջադրում է հետևյալ խնդիրները :

ա) ամրացնել և զարգացնել ԲԳՖ բանակում կամ Պաշտ-Ավիաբիմի
կազմակերպություններում (վարժական կայաններ, ռազմական գի-
տելիքների խմբակներ), ռազմական ուսուցումն անցնելու ժամանակ
ձևեր բերած ռազմական սովորքները :

բ) դաստիարակել կայուն ու կարգապահ մարտիկ-քաղաքացիներ,
ժողունք պատրաստ լինեն խորհրդային իշխանության հենց առաջին կո-
չին պաշտպան կանգնելու ԽՍՀՄ, համոզված լինելով, ժող. ճիշդ և համ

Կ(բ)Կ և խորհրդային իշխանության միջադպրոցն ու ներքին քաղաքականութիւնը, դատարարակէ սոցիալիստական շինարարության ակտիւ մասնակիցներ, համոզված կոլտնտեսականներ, հարվածայիններ իրենց արտադրութեան մեջ և պրոլետարական դիկտատուրայի դասակարգային թշնամիներին անհաշտ թշնամական վերաբերմունք ցույց տվողներ։

դ) դատարարակէ մոտավորապէս ԲԳԿԻ կրտսեր հրամատարի պատրաստութեան ծախարով ռազմական ու ռազմա-կերարկելի գիտելիքների կողմնակալ և անհատական ուսումնասիրութեան սովորներ։

դ) պատրաստել հրահանգիչների ոգնականներ Պաշտ-Ավիաքիմի ռազմական և մասսայական աշխատանքի համար։

ե) տարածել ռազմական գիտելիքներ և պրոպագանդ մղել յերկրի պաշտպանութեան խնդիրները շուրջը ԽՍՀՄ աշխատավորութեան լայն մասսաների շրջանում։

2. Մեքոդական ցուցումներ

Հրաձգա-տակտիկական կատարելագործ-խմբակների ամբողջ պատրաստութեան հիմքը տակտիկա-հրաձգային պատրաստութեանն է, վորի շուրջը պետք է կոմպլեկսել բոլոր մնացած ռազմա-կերարկելի գիտելիքները։ Մրադրի տարեկան կուրսը հաշված է ձմեռվա ժամանակաշրջանի համար՝ նոյեմբերից մինչև մայիս-ամիսը (դաշտային աշխատանքներից ամենից ավելի ազատ ժամանակ)։ Պարապմունքներն անց են կենում դեկտեմբերից մինչև անգամ յուրաքանչյուր պարապմունք 4 ժամ։ Ընդամենը ձմեռը 15 պարապմունք կամ 60 ուսումնական ժամ։

Ամբողջ ուսուցումը կառուցված է մարտիկների քաղաքական և ֆիզիկական դատարարակութեան հիման վրա, նրանց մեջ մարտի համար կամքային ֆիզիկական անհրաժեշտ հատկութիւնները զարգացնելու հիման վրա, զարգացնելու նրանց մեջ դասակարգային ինքնագիտակցութիւն, բարձրելու՝ կարմիր բանակայինները վրա դրվող մեծ խնդիրները, վորպէս սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանների, զարգացնելու նրանց մեջ համառութիւն, համարձակութիւն, վճռականութիւն, նախաձեռնութիւն, անձնագոհութեան պատրաստակամութիւն և ընդունակութիւն հաղթահարելու յերթային ու մարտական կյանքի դժվարութիւնները։

Մարտական պատրաստութեան վորակը բարձրացնելու հիմնական մեթոդը պետք է լինի սոցիալիստական մրցակցութիւնն ու հարվածայնութիւնը։ Ղեկավար կազմը պարտավոր է զարգացնել սովորողների նախաձեռնութիւնն ու ակտիւութիւնը սոցիալիստական մրցակցութեան մեջ և այդ ակտիւութիւնն ու ինքնագործունեւթիւնն ուղղի ամենից առաջ մարտական պատրաստութիւնը բարձրացնելուն։

Ուսուցումն անց է կացվում 8—12 հոգուց բաղկացած խմբակ-ջոկերում։ Ձոկերը կազմում են դասակներ, իսկ վերջիններս՝ վաշտեր։ Խմբակների կազմը պետք է խնամքով բնորոշ ռազմական պատրաստակա-նութեան և ընդհանուր զարգացման միակերպութեան տեսակետից։

Յուրաքանչյուր խմբակին պետք է կցել մշտական ղեկավար-խմբակավար միջին կամ կրտսեր հրամատարական կազմից, վորը պատասխանատու յե իր խմբակի հաջող պատրաստութեան համար։

Ուսուցման լավագոյն մեթոդը կլինի իսկական զենքի վրա գործնական ուսումնասիրութիւնը, իսկական վարժական գոյքի վրա ու-

սումնասիրումը և պարապմունքները իսկական տեղանքում անցկացնելը։

Խմբակի պարապմունքների բովանդակութիւնը պետք է լինի ժա-ժամանակակից մարտի հրաձգա-տակտիկական մարտական որինակներէ ու համառոտ խնդիրների մշակումը։ Այս պարապմունքները, յեթե հնարավոր է անցնել իսկական տեղանքում, այն ժամանակ պետք է անցնել ավագով լցրած առկղի վրա։ Բոլոր պարապմունքներին պետք է պահանջել վորոշակի կատարում, պարզ հրամաններ ու կարգադրութիւններ այն ձևով, ինչ ձևով ԲԳԿԻ մարտական կանոնադրքերն են պահանջում։ Առանձնապէս ուշադրութիւն պետք է դարձնել սովորողների մեջ հրահանգչական սովորներ մշակելու վրա։ Այդ նպատակով համարարվում է հաճախ հնարավորութիւն տալ սովորող կազմին վարժվելու խմբակի հետ ինքնուրույն պարապմունքներ անցկացնելուն խմբակա-յին ղեկավարների անմիջական հսկողութեամբ և ղեկավարութեամբ։

Ուսումնական ծրագիրն անցնելու հաջողութիւնը գլխավորապէս կախված կլինի հրահանգչի (ղեկավարի) կարողութիւնից, թե վորքան նա կարողանում է հետաքրքրութիւն առաջ բերել սովորողների մեջ, նրանց մեջ ակտիւութիւն զարգացնել և զրավել նրանց սոցմրցակցու-թեան և հարվածայնութեան մեջ։

3. Կազմակերպումն ու ղեկավարութիւնը.

Հրաձգա-տակտիկական կատարելագործման խմբակը կազմակեր-պում են Պաշտ-Ավիաքիմի տեղական խորհուրդները վարժական կա-յաններին, պաշտպանութեան տներին, կարմիր քանակի տներին, զորա-մասերին, բոնվորական ակումբներին, խրճիթ-ընթերցարաններին, ռազմական անկյուններին կից և այլն։ Անհրաժեշտ է այդպիսի կայուն խմբակների ցանց ունենալ։ Այդպիսի ցանց կառուցելու ժամանակ պետք է յեկակտ ունենալ հետևյալ սկզբունքը՝ յուրաքանչյուր խո-շոր կոլտնտեսութեան, խորհտնտեսութեան և մեքենա-տրակտորային կայանի, կամ գործարանային ձեռնարկութեան համար մեկ խմբակ։ Յերկրային զորամասերի համալրման ռաշոններում ցանկալի յե ունենալ յուրաքանչյուր վաշտի տեղամասում վոչ պակաս մեկ խմբակից՝ պա-հետի շարքային կազմի ամենից ավելի կուտակման կետերում։

Հրաձգա-տակտիկական կատարելագործման խմբակների ռազմական ու ռազմաքաղաքական աշխատանքի կենդանի ու անմիջական ղեկա-վարութիւնը տրվում է Պաշտ-Ավիաքիմի ռաշոնական խորհուրդների և մոտիկում դասավորված զորական մասի հրամատարութեան վրա։ Աշ-խատանքի ամենորոշ ղեկավարութիւնը, նրանց աշխատանքների պլանի հաստատումը, պարապմունքները կանոնավոր անցկացնելու հսկողու-թիւնը և նյութական պայմանների ապահովումը կենսագործում են Պաշտ-Ավիաքիմի տեղական բջիջները։

Պաշտ-Ավիաքիմի բջիջը հսկողութիւն ունենալու և ղեկավարելու համար խմբակին կցում է բջիջի բյուրոյի անդամներից մեկին։

Վոչ պակաս քան յեկուր ամիսը մեկ անգամ Պաշտ-Ավիաքիմի բջիջի բյուրոն լսում է ղեկուցում խմբակի գրութեան մասին։

Յուրաքանչյուր խմբակի գլուխ և կանգնած գլխավորական ղեկավա-րը, վորը նշանակվում է Պաշտ-Ավիաքիմի բջիջի բյուրոյի կողմից միջին հրահանգչի անձնավորութիւնից։ Յերկրային զորամասերի համալրու-

ման ստանձնելու և այլ թեկնածուներ նախապես համաձայնեցնելու և յերկրային գործառնի հրամատարություն հետ:

4. Գործնեյության ձևերը.

Ռազմական և ուսումնա-քաղաքական պատրաստություն խնդիրները լավագույն ձևով լուծելու համար անհրաժեշտ է՝

ա) ուղտագործել ռազմական անկյունները, իսկ յեթե չկան, կազմակերպել, կենտրոնացնելով այնտեղ ռազմական ու ուսումնա-քաղաքական լուսավորչներ, պրակտիկներ, ռազմական բովանդակություններ նկարներ, ուսումնական ու Պաշտ-Ավիաբիմյան դրոշմաբաններ, ուսումնական բանակի առաջնորդներին նկարներ, մաթեմատիկ և ուսուցչական ծրագրի պահանջներին համապատասխան այլ պիտույքներ:

բ) ուղտագործել տիրը (ձգարանը), յեթե, չկա կառուցել կամ սարքավորել հրաձգարան (հրաձգարան) փոքրակալի բնակարանում հրաձգություն համար:

գ) կազմակերպել ռազմական ու սպորտային խաղեր, ակումբային յերեկոներ, երգչախմբային զենքի թանգարաններ և ցուցահանդեսներ. ակումբներում և ռազմական անկյուններում անցկացնել ռազմական գրքերի, թերթերի, ժուռնալների ընթերցում. մասնաձևային ռազմական աշխատանքի բոլոր տեսակները սերտորեն կապել խմբակի ընդհանուր պլանի և տեղական կուսակցական, խորհրդային, արհմիութենական և մյուս հասարակական կազմակերպությունների աշխատանքների պլանի հետ:

Յուրաքանչյուր խմբակ հանդիսանալով վարպետ կամավոր, ինքնագործ կազմակերպություն, պետք է իր շարքերի ներսում պահպանի ամուր հասարակական կարգապահություն: Խմբակի կազմից կարելի չէ հեռացնել այն ժամանակ, յերբ սխտեմատիկ չեն հաճախում պարտադրություններին և չեն յենթարկվում սահմանված ներքին կարգ տեսչությաններին:

Կարմիր բանակի գործառնի, մանավանդ յերկրային գործառնի, ամեն կերպ աջակցություն և ոգնություն են ցույց տալիս սպանական խորհուրդներին և Պաշտ-Ավիաբիմի բջիջներին՝ կազմակերպելու և զեկավարելու հրաձգա-տակտիկական կատարելագործման խմբակների աշխատանքը: Այդ նպատակով նրանք իրենց վրա յեն վերցնում՝

ա) նախաձեռնությունը՝ խմբակներ կազմակերպելու այնտեղ, վորտեղ դեռևս չեն կազմակերպված:

բ) յեթե հնարավոր է, հանձնարարում և առանձնացում են զինվորական աշխատողներ՝ խմբակների աշխատանքը զեկավարելու համար:

գ) ոգնում են խմբակների զեկավարներին կազմելու աշխատանքների պլանը:

դ) հրահանգում և ստուգում են խմբակների աշխատանքը, վերջիններիս տալով համապատասխան ուղղություն բջիջի կամ Պաշտ-Ավիաբիմի սպանական խորհրդի միջոցով:

ե) աջակցում են խմբակների համար նյութական բազա ստեղծելու:

զ) ապահովում են խմբակներին՝ ուսուցչական վերաբերյալ համապատասխան գրականություններ և ձեռնարկներով, վորքան հնարավոր է:

5. Նյութական ապահովումը

Հրաձգա-տակտիկական կատարելագործման խմբակը դրամավորվում է Պաշտ-Ավիաբիմի տեղական բջիջի ընդհանուր նախահաշիվով:

Փոքրակալի բջիջներ, դասական պիտույքներով, գործիքներով և այլն ապահովումը կատարվում է Պաշտ-Ավիաբիմի տեղական բջիջի հաշիվին:

Խմբակը չունի սեփական գույք:

Խմբակի համար դնած ամբողջ գույքը գրանցվում է Պաշտ-Ավիաբիմի տեղական բջիջի գույքի ցուցակի և մատյանների մեջ:

6. Պաշտ-Ավիաբիմի շրջխորհրդի ռազմական բաժնի պետի պարտականությունները.

Նախքան յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա կամ ժամանակաշրջանի պարապմունքներն սկսելը շրջխորհրդի ռազմական բաժնի պետը պետք է Պաշտ-Ավիաբիմի բջիջների հետ միասին բոլոր խմբակների հրահանգչներին խնամքով ընտրություն կատարի, հրահանգչի նրանց պարապմունքներն անցկացնելու կազմակերպման ու մեթոդների նկատմամբ և աջակցի խմբակների նյութական ապահովմանը, սերտ կապ հաստատելով գորակալ մասերի և տեղական կազմակերպությունների հետ:

Ղեկավարում և պատասխանատվություն են կրում խմբակների պարապմունքների դրաման և անցկացման համար:

Պարբերաբար կազմակերպում է հրահանգչական խորհրդակցություններ հրահանգչներին պատրաստման վերաբերյալ: Հրահանգչական պարապմունքներն այնպես պետք է դրված լինեն, վորպեսզի պարապմունքներից հետո յուրաքանչյուր հրահանգչի համար միանգամայն պարզ լինի առաջիկա պարապմունքների նպատակն ու ելույթը: Նրա, զիտելիքների ու սովորների ծավալը, պարապմունքների ընթացքը, այլև անցկացվող պարապմունքների կազմակերպումն ու մեթոդը:

7. Խմբակի ռազմական զեկավարի պարտականությունները

Խմբակի ռազմական զեկավարը կազմում է ամենական պլան-պարապմունքների որագրացուցակ: Միջոցներ և ձևեր առնում ապահովելու դասական պիտույքներով, զենքով, անհրաժեշտ գույքով: Ղեկավարում է խմբակի հրահանգչների աշխատանքը: Անձամբ անց է կացնում ուսուցչական աշխատանքը, այլև պատասխանատու բաժինները բոլոր խմբակների հետ: Տանում է խմբակի աշխատանքի հաշվառումը: Միշտ պետք է բարձր լինի նրա ռազմական, ուսումնա-տեխնիկական, ուսումնա-քաղաքական և ուղտամեթոդական գիտելիքների մակարդակը, սխտեմատիկ ծանոթանալով ուսման ու Պաշտ-Ավիաբիմյան դրականության և աշխատավորների ռազմական պատրաստության վերաբերյալ բոլոր ցուցումների հետ: Ձեռնամուխ լինելով պարապմունքներին, նա պետք է խնամքով կշռադատի և վերլուծի աշխատանքի նախընթաց վործը, հաշիվ առնելով թույլ տրված բոլոր սխալները: Այդ անհրաժեշտ է նրա հա-

մար, վորպեսզի պարապմունքների պլանն ու ծրագրերը ճշտորեն համապատասխանեն խմբակի ուժերին ու հնարավորություններին և վորպեսզի աշխատանքի հաջողությունը ձեռք բերվի, վորքան հնարավոր է, ուժերի ավելի տնտեսումով, յեռանդի ու նյութական միջոցների խնայողությամբ: Պարապմունքների պլանն ու ծրագրերը մշակելու ժամանակ ղեկավարը պետք է ծրագրի այն կետերը, վորոնք նա անբավարար գիտե, և նախորդ մշակի այդ կետերը: Շատ օգտակար է ծանոթանալ մյուս, նման խմբակների աշխատանքի դրվածքի հետ և մանավանդ այն խմբակներին, վորոնք աչքի յեն ընկնում աշխատանքի լավ դրվածքով:

8. Հրահանգիչ խմբակավարի պարտականությունները

Հրահանգիչ-խմբակավարը պարտավոր է կազմել յուրաքանչյուր պարապմունքի պլանը: Պլանի բովանդակությունը պետք է լինի՝

ա) պարապմունքների նպատակը, բ) դասի ծավալի վերաբերյալ տեղեկությունների և վարժությունների համառոտ ամփոփումը, գ) ցուցումներ, թե ինչ հիմնական հարցերի վրա պետք է սրել ուշադրությունը (վորքան ժամանակ պետք է հատկացնել բացատրության համար, հարցերի ու վարժությունների համար), դ) պարապմունքների տեղի պատրաստությունն ու սարքավորումը, վարժական դույլեր և պլատյանների պատրաստումը:

Բացի դրանից, հրահանգիչը պետք է կատարի խմբակի աշխատանքի հաշվառումը: Պարապմունքներն սկսելով, հրահանգիչը պետք է խնամքով կշռադատի և անալիզի յենթարկի նախորդ աշխատանքի փորձը, հաշվի առնելով թերությունները:

9. Աշխատանքի հաշվառումը

Աշխատանքի հաշվառումն ամենից առաջ պետք է հայտարարի աշխատանքի թույլ կողմերը և այդպիսով նպաստի հետադադրված այդ թերությունները վերացնելուն: Բացի դրանից, աշխատանքի հաշվառումը նյութ պետք է տա աշխատանքի պլանավորման, լայնացման և վորակի լավացման համար:

Հաշվառումն իր բովանդակությամբ բաժանվում է հետևյալ ձևով— անձնական կազմի հաշվառում, դույլերի հաշվառում և աշխատանքի հաշվառում: Անձնական կազմի և աշխատանքի հաշվառումը նշվում է նրաբակի ռազմական ղեկավարի կողմից Պաշտ-Ավիաբեմի կազմակերպության պարապմունքների մատյանի համաձայն: Բացի դրանից ռազմական ղեկավարը պարտավոր է ռազմական պատրաստության հաշվառման համապատասխան թերթում նշել ամիս ամսաթիվը և ուսուցման կուրսի հաջող կամ բավարար վերջին արդյունքի մասին:

Առանձին ուշադրություն պետք է դարձնել պարապմունքներին կանոնավոր հաճախելու և սովորողների կարգապահության վրա: Վորևե պատճառով պարապմունքին հաճախելու դեպքում ցանկալի յե այդ բաց թողած պարապմունքի վերաբերյալ տալ առաջադրություն տանը կատարելու համար. բացի դրանից, նրանց հետ կարելի յե անցնել բաց թողած պարապմունքը հենց առաջին հնարավորության դեպքում: Ուսուցման յուրաքանչյուր բաժինն անցնելուց հետո անհրաժեշտ է անհատորեն

յուրացման ստուգում կատարել, տալով «լավ», «բավարար» և «թույլ» գնահատական: «Թույլ» գնահատականի դեպքում պետք է պարզել թուլության պատճառը և ոգնություն ցույց տալ յետ մնացողին: Հաջող ավարտած են համարվում նրանք, ովքեր բոլոր բաժինների ծրագիրը յուրացրել են բավարարից վոչ ցածր գնահատականով:

10. Ժամանակի բաշխման ուսուցման պլանը

Պատրաստության բաժինները	№ ը/կ	Գիտելիքների անունը ժամեր
1. Ընդհանուր ռազմաքաղաքական տեղեկություններ	1.	Ռազմաքաղաքական պարապմունքներ 8
	2.	Պաշտ-ավիաբեմի աշխատանքը 8
		Ընդամենը 16
11. Մասնագիտական պատրաստություն	1.	Ֆիզիքական պատրաստություն*
	2.	Հրաձգային պատրաստություն 14
	3.	Հակոդային պաշտպանություն 6
		Ընդամենը 20
11. Դաշտային պատրաստություն	1.	Տակտիկական պատրաստություն 20
	2.	Տեղագրություն 4
		Ընդամենը 24
		Բոլորը միասին 60

* Պետք է անցնել հրաձգային և տակտիկական պարապմունքների ընթացքում:

1. Քաղաքական պատճառություն

Քաղաքական պատրաստության նպատակն է ընդհանուր հասկա-
յությունից տալ միջազգային դրուժյան մասին՝ 17-րդ կուսկոնֆերան-
սի որոշումների հիման վրա (պատերազմի վտանգի աճումը, իմպերիա-
լիստների կողմից իՍՂՄ՝ վրա հարձակվելու սպառնալիքը և այլն),
պաշտպանության խնդիրների մասին:

Ամբողջ ծրագիրը հաշվի չե առնված 4 պարագմունքի համար (8
 ժամ) . 4 պարագմունքից 2-ը հատկացվում ե ընթացիկ հարցերի վերա-
 րելյալ զրույցներին (խորհուրդների վերընտրութուններ, կար-
 միր փանակի տարեկարձ, դարնանացան և այլն) և մյն թեմաների հա-
 մար, մոր ցույց կտա Համկ(բ)Կ տեղական կուսկումը :

Ծրագրերի ուսումնասիրության աշխատանքը պետք է ընթանա կենդանի գործընթացի մեթոդներով:

Նկատի ունենալով ծրագրի ընդգրկած հարցերի բավականին լայն ծավալը, անհրաժեշտ է նախորոգ ապահովել նրանց մշակումը ունիվերսիտետների կողմից և այդ հիման վրա անցկացնել զրույցները:

Պարապմունք-զրույցներն անցկացնելով ղեկավարը պետք է պարապմունքի վերջին նկատի ունենա տասնույն թեմայի վերաբերյալ հիմնական յեզրակացութուններ անելու համար և աշխատելով իրի ապահովի ամբողջ պարապմունքի լիակատար յուրացումը:

Անհրաժեշտ և նույնպես արտադպրոցական աշխատանքի կարգով (ժողովներ, զրույցներ, պատի թերթեր և այլն) ապահովել ծրագրի հիմնական հարցերի լրացուցիչ մշակումը:

Մանրամասն մեթոդական մշակումները հրապարակված են ՊՈՒՈ-ի հրատարակած՝ 1930/1931 թվի քաղաքաբարոյմունքների ծրագրում :

Սոաջարին պարապմունքը: ԽՍՀՄ միջազգային դուրքյունը և պաշտպանության խնդիրները (2 ժամ): Սոցիալիզմ կառուցող յերկրի— ԽՍՀՄ-ի և կապիտալիստական աշխարհի միջև դասակարգային հակասությունների անհաշտելիությունը: Կապիտալիստական յերկրների համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը, հեղափոխական շարժման աճումը, սոցիալիստական շինարարություն հանդուրժությունները ԽՍՀՄ-ում (հնգամյակի կատարումը, գյուղատնտեսություն կոլեկտիվացում, կուլակություն վերացումը վերադառ դասակարգ համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա և այն) և իմպերիալիստների թշնամանքի աճումը ԽՍՀՄ նկատմամբ: Իմպերիալիստների կողմից պատերազմի պատրաստությունը ԽՍՀՄ դեմ: ԽՍՀՄ խաղաղության քաղաքականությունը յերկրի պատրաստությունը պաշտպանություն համար: Կարգի բանալի ԽՍՀՄ պաշտպանություն հիմքն է: Պաշտպանության զորքերը և ռազմականությունը յերկրի պաշտպանության պատրաստություն զորքում:

Ձեռնարկներ : 1) Ընկ. ընկ. Ստալինի և Մոլոտովի ղեկու-
յումները կուսակցության XVI համագումարում : 2) Ընկ. Վո-
լոչկովի յեղովքը կուսակցության XVI համագումարում : 3) Կուս համագումարի բանաձևը կուսակցության Կենտկոմի և
Կոմինտերնի Համկ(բ)Կ պատգամավորներին հաշվետվությաննե-
րի առթիվ : 4) Կոմինտերնի Գործադիր Կոմիտեյի III պլենումի
բանաձևերը :

Յերկրորդ սղարարմունք: Սոցմբակցւոյն, հարվածայնու-
թյուն և մարտական պատրաստութիւն (2 խմբ):

Սոցմրցակցությունը սոցիալիստական շինարարության և յերկրի պաշտպանության ամրացման կոմունիստական մեթոդն է։ Սոցմրցակցությունն ու հարվածայնությունը հզոր զենք են մարտական պատրաստության ամրացման դործում։ Սոցմրցակցությունը և մարտական պատրաստության պլանի հասցենքը մինչև առանձին մարտիկը։ Սոցմրցակցությունը և պայքար մարտական պատրաստության ուղիղնալացման համար։ Թերությունները սոցմրցակցության անցկացման մեջ։ Սոցմրցակցության կազմակերպիչներն ու ղեկավարները։ ԽՍՀՄ-ում են մի աշխատավոր պետք և հարվածային դառնա։

Յ-րդ և 4-րդ պարագրֆները — թեմաները ՀամԿ(Բ)Կ տեղական կուսկոմի ցուցումներին համաձայն (յուրաքանչյուր պարագրֆում ենք 2-ական ժամ) :

2. Պաշտ-կնի իոգբումի նշխատանքը

(4 պարապմունք — 8 ժամ)

Պաշտօն-Ազգային զորքի համարձակ և զորքի համարձակ

ա) ընդհանուր հասկացողություն տալ պատերազմի աճող վտանգի և ԽՍՀՄ դեմ պատերազմի պատրաստության մասին:

բ) ծանոթացնել Վաչը-Ալիլաքիմի խնդիրներին հետ նրա աշխատանքի տարրեր բնագավառներում և ծանոթացնել այդ աշխատանքի ձևերի հետ առանձին տեղ տալով աշխատողորենրի ռազմական պատրաստու-թյանը:

դ) Նախադատարանում Դավթ-Ալվիաքիմի աշխատանքի դորժնական հարցերի ախտիվ՝ առանձնապես մասնաշաղկան ռադմական աշխատանքի մասում:

Ամբողջ ծրագրերը բովանդակում է 4 զրույց և հաշվի յե առնված 8 ժամվա համար: Բացի դրանից, խմբակի անդամները մոչ պակաս 18 ժամ պետք է դործնական աշխատանք տանեն վարժական կայաններում և խմբակներում մոբպես ախարի:

Պարապմունքներն անցկացնելիս հարկավոր և համառոտ կերպով
կանգ առնել Պաշը-Ալիաքլիմի աշխատանքի ընդհանուր խնդիրներին և
լնադավառների վրա: Ռազմական պատրաստության զանազան ձևերը
քննելիս գլխավոր ուշադրությունը պետք է կենտրոնացնել վարժական
կայաններին (պունկտերին) և խմբակների կազմակերպության և աշխա-
տանքի վրա, ընդգծելով դրա հետ միասին, փոքր ռազմական ուսուցու-
մը Պաշը-Ալիաքլիմի կազմակերպություններում չի հետապնդում զորա-
կան մասեր (զորամասեր) ստեղծելու խնդիրներ, ինչպես ԲԳԿԻ զորա-

մասերն են, այլ նրա հիմնական նպատակն է պարտադիր ուղղափառությունը համայնքում կարմիր բանակի զորամասերի համար: Առանձնապես ուշադրությունը պետք է սրել մասսայական ուղղափառ աշխատանքի կամավոր ձևերի վրա, ցույց տալով, Վոր Ընկերության աշխատանքի կամավոր տեսակները մնում են վերջինս գլխավորներ, իսկ զինվորական պարտադիր ծառայության օրենքի կարգով ուսուցման պարտադիր ձևերը և կուսկոմյերիտական կարգի պարտադիր ուղղափառ ուսուցումը նպատակ ունեն բարձրացնել աշխատանքի կամավոր տեսակները վերակը:

Առաջին պարագամունք: Պաշր-Ավիաբիմի խնդիրները կապված կուսակցության XVI համագումարի վերջումների հետ (2 ժամ): —

XVI կուսհամագումարը, նրա դերն ու նշանակությունը: Կուսակցության XVI համագումարի կարևորագույն դրույթներն ու վերջումները: Պաշր-Ավիաբիմը վերջինս հաղորդել է փոփոխություններ կուսակցության համագումարի վերջումները կենսագործելու խնդրում կուսակցության համագումարի վերջումները: Պաշր-Ավիաբիմի խնդիրները կուսակցության համագումարի վերջումները ժողովրդականացնելու և պրոպագանդի տարարելու: Բեկում և կուսակցության համագումարի կարևոր վերջումների իրացումը պաշտպանության ամբողջական վերաբերյալ Պաշր-Ավիաբիմի աշխատանքում: Ընկերության ուսուցանական ուղակի ամբողջական խնդիրները և կազմակերպչական աշխատանքի բաժանումը: Ընկերության հնգամյա պլանն անցկացնելու խնդիրները: Ընկերության ամբողջ աշխատանքի վերակառուցումը և սոցմրջակցության, հարվածայնության և ինքնաընկալության ծավալումը: Յերկրի լիմիտացման խնդիրները: Ընկերության պաշտպանական աշխատանքի զուգակցումը կուսակցության արաջադրած քաղաքական-տնտեսական հիմնական խնդիրների հետ: Ընկերության քաղաքական ակտիվության բարձրացման խնդիրը ղեկավարության և աշխատանքի ամբողջ սխեմայում:

Զեռնարկներ. 1) կուսակցության XVI համագումարի բանաձևը. 2) ՍՍՀՄ Պաշր-Ավիաբիմի Միության ԿԽ նախագահության բանաձևը «Պաշր-Ավիաբիմի հերթական խնդիրների մասին» կապված ՀամԿ(բ) 1930 թ. հուլիսի 32-ի XVI համագումարի վերջումների հետ. 3) Լ. Մալինովսկի. «Պաշր-Ավիաբիմի խնդիրները կապված կուսակցության XVI համագումարի վերջումների հետ». 4) Այդ առթիվ «Պաշր-Ավիաբիմի ժուրնալում յեղած ղեկավար հոդվածները:

2-րդ պարագամունք: Պաշր-Ավիաբիմի աշխատանքների կազմակերպչական կառուցվածքն ու ձևերը (2 ժամ):

Ով կառուց է Պաշր-Ավիաբիմի անդամ լինել: Անդամի իրավունքներն ու պարտականությունները: Իրավական անդամություն: Պաշր-Ավիաբիմի բջիջը և նրա խնդիրների շրջանակը: Ինչպես բջիջ կազմակերպել: Դեկավար մարմինների ընտրությունը—բյուրո և վերստուգիչ հանձնաժողով: Աշխատանքի բաժանումը բյուրոյի անդամների միջև: Յեռային կազմակերպչին ու նրա պարտականությունները: Վարժական կայանների (պուսկոմերի), խմբակների, անկյունների կազմակերպումը և ձգարանների (տիրերի) կառուցումը: Պաշր-Ավիաբիմի անդամներին

պարակտիկ աշխատանքի մեջ դրավումը և նոր անդամների հավաքագրումը: Ակտիվի հայտարարումը: Ընկերության ցուցումների կատարումը և կապը վերադաս մարմինների հետ:

Պաշր-Ավիաբիմի ուսուցանական խորհուրդը և նրա ստորին բջիջների ղեկավարությունը:

Ընկերության համագումարները: Շրջանային, մարզային և հանրապետական խորհուրդներ: ՍՍՀՄ Պաշր-Ավիաբիմի Միության Կենտրոնական խորհուրդը: խորհուրդների պլենումների և նախագահությունների աշխատանքը: Պաշր-Ավիաբիմի վերստուգիչ հանձնաժողով: Պաշր-Ավիաբիմի խորհուրդների սեկցիան աշխատանքը:

Պաշր-Ավիաբիմի կազմակերպությունների փոխհարաբերությունները զորական մասերի հրամատարության, կուսակցական, կոմյերիտական, խորհրդային, արհմիութենական և մյուս հասարակական կազմակերպությունների հետ:

Պաշր-Ավիաբիմի աշխատանքի հենարան-բաղանները՝ ուղղափառ անկյունները, ձգարանները (տիրեր), ճամբարներ, վարժական կայաններ, հրաձգարաններ, մանյովրներ, ալերտակումներ, ակտիվ-պարտիզներ, փորձակայաններ, ծովային, ավանյորական, մոդելային կայաններ և այլն:

Մասսայական աշխատանքի կառուցման սկզբունքները: Ակտիվի դերը մասսայական աշխատանքի ծավալման դրոժում: Ընդգրկումը (առաջին հերթին նախալիկներին, արտադրայիններին, փոփոխիկներին և պահեստայիններին): Կանանց և աղջիկների ներգրավումը:

Ինչպես կազմակերպել և անցկացնել ղեկուցում, զրույց, ցուցաբերություն, ընթերցում, խմբակային աղիտացիա, ցուցահանդես, երկուրտիս, հաճախումը կարմիր բանակի զորամասերը և այլն: Կամպանիաների անցկացումը:

Ինչպես կազմակերպել Պաշր-Ավիաբիմի անկյուններ: Ցուցադրական պիտույքներ: Կազմական դրականության ժողովրդականացումը: Անցկացվող կամպանիաների արտադրումը, անկյան վարիչի պարտականությունները, աշխատանքի հաշվառումը: Բյուրոյի ղեկավարությունը անկյան աշխատանքի վրա:

Վարժական կայանների և խմբակների տիպերը ընկերության աշխատանքի զանազան ճյուղերին համապատասխան:

Պաշր-Ավիաբիմի պատի թերթեր և Պաշր-Ավիաբիմի բաժինները ընդհանուր պատի թերթերում: Պաշր-Ավիաբիմի աշխատանքի բուսարանում մամուլի մեջ: Պաշր-Ավիաբիմյան մամուլի տարածումը:

Պաշր-Ավիաբիմի տեղական խորհուրդի աշխատանքը: Կոնկրետ խնդիրների և մոտիկ ժամանակում տեղական խորհուրդի կողմից կենսագործման համար նշված միջոցառումների քննարկումը:

Զեռնարկներ. 1) ՍՍՀՄ Պաշր-Ավիաբիմի Միության կանոնադրային ժողովածու. Պաշր-Ավիաբիմի հրատ. 1929 թ. 2) Պաշր-Ավիաբիմի աշխատակիցների Համամիութենական խորհրդակցության բանաձևը՝ «Պաշր-Ավիաբիմի հերթական խնդիրները և ղեկավարության հարցերը» (Ժուրնալ «Պաշր-Ավիաբիմ» 1929 թ. № 17). 3) Պաշր-Ավիաբիմի բջիջի քարտուղարի տեղեկատու. 4) տեղական խորհուրդի աշխատանքի պլանը. 5) Պաշր-Ավիաբիմի ԿԽ II պլենումի բանաձևը:

3-րդ պարագրֆումը: Ընկերության մասնաշաղկապն ուղղակի աշխատանքը (2 ժամ):

Պաշտ-Ավիաքիմի ուղղակի պատրաստության սխեմա: Պարտադիր ուղղակի պատրաստություն:

Հիմնական ուղղորդություն մասնաշաղկապն ուղղակի աշխատանքին: Պաշտ-Ավիաքիմի խնդիրների մասնաշաղկապն ուղղակի աշխատանքին: Սմբողջ մասնաշաղկապն քաղաքացիության և պրոպագանդի կապը յերկրի պաշտպանության խնդիրներին հետ պատերազմի պատանդի առնչությամբ:

Ռազմական աշխատանքը պահեստի պետերի կազմի վերադարձությունության կուրսերում ու տակտիկական կատարելագործման և ուղղակի գիտելիքների խմբակներում, վարժական կայաններում:

Ռազմական աշխատանքի առանցքը հրաձգային դործն է: Հրաձգային խմբակներ և խմբեր (կոմանդանտներ): Նրանց պարագրֆումներին ծավալը: Հրաձգային մրցակցություններ: Կոնկուրսներ: Հրաձգային խնդիրներ: Անհրաժեշտ զենք և պիտույքներ:

Տակտիկական պատրաստություն: Տակտիկական պարագրֆումներ: Յերթեր: Ռազմական դրոսանքներ: Ռազմախաղեր: Խնդիրներ: Կոնկուրսներ: Մրցակցություններ: Պարագրֆումներ ավագով լցրած արկղի ողնություն:

Ծանոթացում ուղղակի տեխնիկայի հետ ցուցադրական պարագրֆումներում և յերթերում եքսկուրսիաների միջոցով զենքի զորամասերը, քիմիական փորձերի միջոցով, մոդելաչինարարության զարգացումը և այլն:

Հակողային Պաշտպանության խմբակներ (ՀՈՊ): Պաշտ-Ավիաքիմի հակողային պաշտպանության խմբակների ուսուցման կազմակերպումը, ձևերն ու մեթոդները: Ողա-քիմիական հարձակումներին խնդիրներով, մասնակցություն բնակավայրերի հակողային պաշտպանության մասնագիտական պարագրֆումներին: Հակողային պաշտպանության անկյուններ և այլն:

Քաղաքացիական բնակչության (ուղղա-սանիտարական մասնաշաղկապն պատրաստության խնդիրը ժամանակակից պատերազմների պայմաններում: Կարմիր խաչի (ՌՈՒԿ) ընկերությունը և նրա նշանակությունը բնակչության ուղղա-սանիտարական պատրաստության ասպարեզում: Պատրաստության սխեմա: Առաջին ողնություն խմբակներ: Սանիտարական գրուժինաներ: Պահեստի քույրերի պատրաստությունը: Պաշտ-Ավիաքիմի կազմակերպությունների և կարմիր խաչի ընկերության փոխհարաբերությունները: Պաշտ-Ավիաքիմի բջիջները կազմակերպչական ողնություն անհրաժեշտությունը՝ խմբակների և կարմիր խաչի ընկ. ցանցի ընդարձակման դործում՝ ձեռնարկություններում:

Ամառյա աշխատանքի ձևերն ու մեթոդները, տակտիկական պարագրֆումներ, Պաշտ-Ավիաքիմի ճամբար, մանյովրներ, մասնակցությունը ԲԳԿԻ մանյովրներին, ուղղակի դրոսանքներ, ուղղակի առնչման խմբակներին սպորտի բոլոր տեսակները, էքսկուրսիաներ, տուրիզմ:

Վարժական-շարային միավորների աշխատանքը՝ վարժական կայանների աշխատանքը և սոցմրցակցության անցկացումը կապված ուղ-

ղակապն պատրաստության վորակի բարձրացման և աշխատանքի փոխարինություն հետ:

Ռազմական-տեղեկատվական աշխատանք:

Ձեռնարկներ. 1) Պաշտ-Ավիաքիմի ԿԽ նախադասության բանաձևը ուղղակի սեկցիայի ղեկուցման առթիվ: («Ռոս-Ավիաքիմ» Ժուրնալի 7-րդ համարը, 1929 թ.) 2) Համաժողովներական խորհրդակցության բանաձևը «Պաշտ-Ավիաքիմի հերթական խնդիրները և ղեկավարության հարցերը»: 3) Պաշտ-Ավիաքիմի ԿԽ II պլենումի բանաձևը: 4) Պաշտ-Ավիաքիմի քարտուղարի տեղեկատու. Պաշտ-Ավիաքիմի հրատ. 5) Հակողային պաշտպանության (ՀՈՊ) խմբերի կանոնադրություն: 6) ՀՈՊ խմբակների կանոնադրություն: 7) ՎՆՈՍ-ի պրոստերի կանոնադրություն: 8) Կանանց մեջ կատարվող Պաշտ-Ավիաքիմի աշխատանքի տեղեկատու: Պաշտ-Ավիաքիմի հրատ.: 9) Իվանովսկի Յե. Ի. «Ինչ է ՌՈՒԿ»: 10) Պաշտ-Ավիաքիմի համաձայնագրերը ՌՈՒԿ-ի հետ: Կանոնադրային ժողովածու: 11) Հրահանգ յերկրային զորամասերի համար. Պետհրատ, 1929 թ. 12) 31 թ. 5 ՎՄ ուղղակի բաժինների վարիչների խորհրդակցության բանաձևը:

4-րդ պարագրֆումը: Վարժական կայանի և ուղղակի գիտելիքների խմբակի աշխատանքը (2 ժամ):

Ռազմական մասնաշաղկապն աշխատանքը և աշխատանքը վարժական կայաններում (պլենկտերում) և ուղղակի գիտելիքների, առաջին ողնության խմբակներում, ավիոքիմիկատներում և այլն:

Ռազմական աշխատանքի կամավոր և պարտադիր ծրագրերի ուսումնասիրումը:

Ռազմական ուսուցումն անցնողներին առաջադրվող հիմնական պահանջները, — այն է՝ հաշվառում, կարգապահություն, ցուցադրություն, դործնականություն, սովորողների ակտիվությունը վորպես միջոց բարձրացնելու հետաքրքրությունը զենքի պարագրֆումներն ու ուսուցման վորակը:

Գործնական միջոցառումներ այդ պահանջները կատարելու համար՝

ա) հաճախելություն և յուրացման ցուցակադրումը պարագրֆումներին մատյանի համաձայն. բ) պարագրֆումների խիստ դործարարություն և անկարգապահներին ու անկարգներին կարգի հրավերներ և այլն. գ) ցույց տալու, ցուցադրական պիտույքների (պլակատների, մոդելների, մաքետների և այլն) լիակատար ողնադրումը. դ) վիճակի հարցերի դրումը, — այն է՝ վիճակի, հարցերի ու պատասխանների և այլն:

Պարագրֆումների պլանը կազմելու մեթոդը՝ ա) կազմի, ուղղակի պատրաստության և սովորողների ընդհանուր զարգացման հաշվառումը. բ) տեղի ընտրություն պարագրֆումների համար. գ) պարագրֆումների սարքավորման հաշիվը և նրա քաղաքականությունը. դ) լեզուների և յենթալեզուների բաժանումը, հարցերի վրա վոր հարցը բնութագրում. ե) պարագրֆումների ժամանակի հաշիվը. զ) ցուցադրական պիտույքները կազմելու տեխնիկան ինքնադործունեությամբ կարգով:

կ) հարցաթերթ կազմելու կանոնները կոնտրոլի համար և յուրացման ստուգումը ը) յուրաքանչյուր պարագմունքի աշխատանքի փորձի հաշվառումը հաջորդ պարագմունքներն անցնելու վորակը բարձրացնելու համար:

Ձեռնարկներ. ծրագրեր արտադրային պատրաստության համար և K-B-3. I և II աստիճանի:

3. Ֆիզիկական պատրաստություն

(Անցնում են հրաձգային տակտիկական պարագմունքների ընթացքում)

Ֆիզիկական պատրաստության մասին սովորողներին ճիշտ հայացք դաստիարակելու խնդիրը մշակվում է նախընտրված ընթացքում՝ մշտապես ուղղորդված զբաղվելու միջոցով այդ մոմենտի վրա ղեկավարի կողմից:

Պարագմունքների ֆիզիկական անբավարար զարգացման հետ կապված բոլոր թերությունները պետք է ցույց տրվեն նրանց և աշխատող դաստիարակին սովորողների մեջ ձգտում վերացնելու այդ թերությունները:

Հատուկ վարժությունները (նախապատրաստական) անց են կացվում յուրաքանչյուր պարագմունքի սկիզբն 8—10 րոպե և պարագմունքներից հետո 3—5 րոպե:

Ռազմա-կիրարկելի ունակությունների ուսուցումը պետք է անցնել հրաձգա-տակտիկական և շարային պարագմունքների ընթացքում, յերբ ղեկավարը պահանջում է պարագմունքներից միջ միայն տակտիկապես ճշտորեն կատարել շարժումները, այլև տեխնիկապես ճիշտ: Սխալ կատարվող շարժումներն անադայան պետք է ուղղել և կրկնել:

Ուսուցման մեթոդն առավելագույն ցուցադրականն է:

Շատ ցանկալի չէ, վորպեսզի բոլոր պարագմունքները մտնեն ֆիզիկոսության խմբակի մեջ: Այդ մոմենտը կլինի խմբակի աշխատանքի հաջորդության ցուցանիշներից մեկը:

Նախքան պարագմունքներին անցնելը անհրաժեշտ է համաձայնություն դալ մոտակա ֆիզիկոս կազմակերպության հետ, վերջինից ուղևորվելու ստանալու համար՝ խմբակում ֆիզպատրաստության աշխատանքը կազմակերպելու տեսակետից:

Վարժությունների մոտավոր ցանկը, վոր պետք է անցնել.

Քայլ և վազ: Քայլը սովորական քայլով (115—120 քայլ մի րոպեում 75—80 սմ. յերկարության), արագացրած քայլով (120—125 քայլ մի րոպեում 80—90 սմ. յերկարության): Քայլը սնհարթ տեղանքում (վերելք, վարելք, ճահճուտ և փխրուն գետնով): Դանդաղ վազը, արագացրած վազը, արագության վազանց: Ստարանք պահած դրությունից: Քայլից վազելն անցնելը և ընդհանադարձ: Քայլը և վազը կոացած: Շարժում հենարանի փոքր հարթակով (քարեր, թրմեր, գերաններ, բուսեր և այլն):

Սողալը—վորպես առաջ շարժվելու միջոց և արդիւնների տակը սողալը՝ չորեքթաթ, կողքի վրա, փորի վրա, պլատունաձև, յերեսի վրա (լարեր կտրելու համար), հարթ և խորդուրդ տեղանքում (ղեկի սարը, սարից ցած, գերաններով, թփուտներով և խիտ կանաչի մեջ): Սողալը հրելով և քաշելով զնդացրերը, փամփուշտի արկղների և ցինկերը:

Ծանրությունների փոխադրում: Կենդանի և մեռյալ բեռները բարձրացնելու և փոխադրելու յեղանակների ուսումնասիրություն (մարդկանց, տուրակներ, ռազմական գույք): Բեռան փոխադրում հենարանի փոքր հարթակով (գերաններով, թմբերով և այլն): խմբակներով ծանրությունները բարձրացնել դառվալարի վրա և իջնցնել թեքատով (քարշային և հրամով):

Թռիչքներ: Հասարակ—յերկարություն մեղից և դու քաշելով և բարձրություն մեղի քաշելով (կանգ առնելով, վազը շարունակելով, յետևում (պառկելով): Թռիչքներ ձողով յերկարություն մեղի և բարձրություն յերամատի վրայից, լարի վրայից, ձողը թողնելով հրելու տեղում և վերցնելով իր հետ (կամ յետ նետելով): Թռիչքներ ուղեկցական և հաջորդական հարվածներով (սլին—կոթ) կանգնած և պառկած յարտվրակներին:

Սողալն ու սողալով անցնելը: Սողալ վորքերը պատին հենելով: Սյունների և ծառերի վրա շուրջվելը: Հյուսվածքների, պարտեզների ցանկապատերի հաղթահարումը, ինքնուրույն և խմբակներով (փոխադարձ ոգնություն): Թփուտներով, կանաչով դիք լանջերի վրա սողալով բարձրանալը (հողի և ավազի) առանց վոջնչի աղնություն և պարանի, փայտերի, բահերի և այլն ոգնություն մեղի:

Ձեռնարկներ: 1) Արտադրայինի ուղեցույց: Հրատ. ԳիՁ: 2) Ֆիզպատրաստության և սպորտացման հիմունքները Պաժր-Ավիաքիմում: 3) Մարտիկի ֆիզիկական պատրաստությունը: Ռազմադրամատի տպարանի հրատ. 1926 թ. 4) Տյուշենսկի—մարտիկի մարզանքը: ԳիՁ, 1928 թ. 5) ԲԳԿՖ ֆիզիկական պատրաստության ձեռնարկ:

4. Հրաձգային պատրաստություն

(7 պարագմունք— 14 ժամ)

Հրաձգային պատրաստությունը տակտիկական պատրաստության հիմնական տարրն է ու անհրաժեշտ մասը:

Հրաձգային պատրաստության նպատակն է կոխել դերադանց հրաձիգ, բավականին պատրաստված ինքնուրույն գործողությունների համար ստորաբաժանումների կազմում:

Գերադանց հրաձիգ պատրաստելու համար պետք է՝

ա) ուսումնասիրել առաջին հերթին ձիգ կատարելու ճիշտ տեխնիկան.

բ) հրաձգային պատրաստությունը սերտորեն կապել արտադարացական սպորտա-հրաձգային աշխատանքի հետ.

գ) ճշտորեն իրար դուրս զրկելու պարագմունքներն ու թերեհակ պարագմունքները, այն սկզբունքներով, որոնցով պետք է պրակտիկա և ամրացնում է պրակտիկան:

դ) խնամքով անհատորեն մշակել ամեն մի հրաձգի արանածին և նրա նվաճումների հաշվառումը կատարել ուսուցման ընթացքում:

և) խնամքով ուսումնասիրել իր դեմքը, նրա խնամքը և սրահները:
Ուսուցման հաջողութեան անհրաժեշտ պայմանն է հրաձգային ուսուցման ղեկավարի համապատասխան պատրաստությունը (տե՛ս աղյուսակ ԵԶ...):

1-ին վարժուրդուն (2 ժամ): Հեռակայությունը (գիտատեղիան) 50 մ., 10 փամփուշտ (սերիաներ 3, 3 և 4 փամփուշտ), թիրախ Ը-Ա կամ Գ, պատկած ձեռքից, փուլը ողող—պարտադիր է:

Պարապմունքի ելուրքունը: Խնամքով ստուգում և պատկած դրուժյան և՛ փուլի սպառնալուծման հարգարումը: Ծանոթացում հրացանի և փամփուշտի ձգարանական հատկությունների հետ 50 մ. վրա: Դիպման միջին կետի վորոշման կանոնների կրկնություն և գործնական ստուգում հրացանը փորձաօրհանգելու կարողություն: Նշանոցից ողողելու ուսումնասիրություն:

2-րդ վարժուրդուն (2 ժամ): 1-ին վարժություն կրկնություն: Փորձնական դնդակները արձակելուց հետո դիպման միջին կետը թիրախի կենտրոնի հետ միասնեղելու կարողություն մշակում: Դիպումների միջին կետի փոփոխություն վրա արտաքին պայմանների աղբյուրության ուսումնասիրություն (լուսավորություն, քամիներ, ջերմաստիճան և տամկություն):

3-րդ վարժուրդուն (2 ժամ): Հեռակայությունը 50 մ 5 փամփուշտ (սերիան 2 և 3 փամփուշտով), թիրախ № 9 կամ 6-Ա: Կանգնած ձեռքից:

Պարապմունքի ելուրքունը: Խնամքով ստուգում և դրուժյան հարգարում կանգնած ձեռքից: Հաշվետու թիրախներով հրաձգի հուշատեսարի (գրքույկի) ողտագործման կանոնների ուսումնասիրություն: Կանգնած հրաձգություն ժամանակ հրահանն իջեցնելու ճշտություն պահպանման խնամքով ստուգում:

4-րդ վարժուրդուն (2 ժամ): Հեռակայությունը 100 մ., 8 փամփուշտ (սերիան 3 և 5 փամփուշտով), թիրախ № 7-Ա: Պառկած ձեռքից, փուլը պարտադիր է: Ծանոթացում փորձակայից հրացանի և փամփուշտի ձգարանական հատկությունների հետ 100 մետրի վրա: Այդ հեռակայության վրա հաստման փոփոխությունների ուսումնասիրում: Գնդակի թռիչքի փոփոխության վրա արտաքին պայմանների աղբյուրության ուսումնասիրում և այդ պայմանները հաշվի առնելու կարողություն մշակում:

5-րդ վարժուրդուն (2 ժամ): Հեռակայությունը 50 մ., 10 փամփուշտ (սերիան 5 և 5 փամփուշտով), թիրախ № 7-Ա: Պառկած ձեռքից, 10 վայրկյան յուրաքանչյուր ձիգի համար: Յուրյց տայր յուրաքանչյուր զնգակից հետո: Սերիաներից մեկով խփել վոչ պակաս 20 աչիտ:

Պարապմունքի ելուրքունը: Արագ հրաձգության ուսուցում:

6-րդ վարժուրդուն (2 ժամ): Հրաձգության պայմանները նույնն են ինչ վոր 5-րդ վարժություն համար, բայց ամեն մի ձիգն արձակելու համար տրվում է 7 վայրկյան:

7-րդ վարժուրդուն (2 ժամ): Հրաձգության պայմանները նույնն են, ինչ վոր 5-րդ և 6-րդ վարժությունների համար, բայց ամեն մի ձիգն արձակելու համար տրվում է 5 վայրկյան:

(3 պարապմունք — 6 ժամ)

1-ին պարապմունք: Ակտիվ հակադային պաշտպանության միջոցները (2 ժամ):

Պարապմունքի նպատակն է բացատրել սովորողներին, վոր ավիացիոն տեխնիկայի ժամանակակից նվաճումների դեպքում ողային հարձակման սպառնալիքը պատերազմի ժամանակ յերկրի և գորքերի խորք թիկունքում միանգամայն իրական է, սակայն միևնույն ժամանակ կան այնպիսի միջոցներ, վորոնք չնորհիվ տեխնիկային, հնարավորություն են տալիս հակադործել ողային հարձակմանը: Զրույցը պետք է կուռուցված լինի հետևյալ պլանով.

ա) վորպես հարձակման միջոցներ ժամանակակից ավիացիոն տեխնիկայի նվաճումները ընորոշող գլխավոր տվյալները.

բ) պայքար ողային հակառակորդի դեմ ակտիվ միջոցներ կիրառելու միջոցով: այդ միջոցներից յուրաքանչյուրի բնույթը:

գ) Ակտիվ պաշտպանության բոլոր միջոցների փոխգործողությունը:

ԶՐՈՒՅՑԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ: Այստեղ ավիացիայի նվաճումները չնորհիվ ներքին այրման րազմաթիվ մոտորները առկայության 600 և ավելի ձիու ուժի հզորությամբ, միաժամանակ յուրաքանչյուր ծանր սավառակի վրա հաստելով (դնելով) մինչև 4 մոտոր, վոր հնարավորություն են տալիս ուժատարներին ողտակար բեռ բարձրացնել մինչև 5000 մ. բարձրության վրա միջանի տոնն ծանրությամբ և պահել ողում առանց իջնելու 7—9 ժամվա ընթացքում շարժման միջին արագությունը մինչև 150—190 կմ. մի ժամում:

Ակտիվ միջոցների դերն է պայքարել ողային հակառակորդի դեմ և ողնել իր գորքերին: Կործանիչ ավիացիայի խնդիրն է ապահովել իր հետախուզական ավիացիայի աշխատանքը և կապավոր ողտարիկների աշխատանքը, հակադործել հակառակորդի ողային հետախուզական և զիտողությանը, սպահովել իր ուժանակ և շտուրմային ավիացիայի գործողությունները. հակադործել հակառակորդի ողային ուժերի ողնաբացիաներին: Ժամանակակից կործանիչ սավառակների տեխնիկական առանձնահատկություններն են՝ մեծ արագություն (300 կմ. մի ժամում), լավ մանյուվր, բարձր առատաղ (8000 մետր), ուժեղ սպառաղիւում, վոր վերջին հաշվով ապահովում է առավելությունը ողային մարտում: Զենիթային միջոցների կրակի հեռահարությունն ու հզորությունը և նրա կիցառման տեսակը նայած նշանի բարձրության և վերերկրյա պարադային: Զանրոսներով լուսարձակների և գիշերը խախտման ողտարիկների (անբոտատների) կիրառումը: ՎՆՈՍ-ի նշանակումը, վորպես զիտողության և ծանոթացման ծառայություն նպատակ ունենալով ձեռք առնելու կովի համապատասխան միջոցներ: Ակտիվ միջոցների փոխգործողությունները իրականացվում են՝ 1) Տեղանքում միջոցների փոխգործողությունները (զոնաները) բաշխելու կամ հարվածներ հասցնելու հաջորդականության միջոցով. 2) Զենիթային հրետանու կրակով և կործանիչների գրոհի միջոցով: Փոխգործողության կազմակերպումը և նրա կոնկրետ ձևերի վորոշումը. տեղն ու ժամանակը գրքկերպումը և նրա կոնկրետ ձևերի վորոշումը.

Չեմ ե հրամատարուիթյան վրա, վերին յենթարկվում ե ղենիթային հրե-
տանին:

Թեման պետք է մշակված լինի ցուցադրական աղյուսակների հիման վրա, վորոնք նկարագրում են այսօրվա ավիացիայի նվաճումները: Ցանկալի չե եքսկուրսիա կազմակերպել զեպլե այլերոդերոմ, վորտեղ պետք է դույց տալ սավառակների տարբեր տեսակները, հայտաբերել Թե զանազանություն կա կործանիչի, հտախուլյի և ծանր ուժանետի միջև: Յեթե հնարավոր է խմբակի միջանի անդամներին Թույլ տալ փոքր բարձրության վրա Թռչչններ կատարել: Այդտեղ պետք է ցույց տալ նաև ՎՆՈՍ-ի պոստի աշխատանքը:

2-րդ պարամյուսը: Հովի-ի պատիվ միջոցները (2 ժամ):

Պարապմունքի նպատակն է բացատրել սովորողներին, վոր մեզանում բացի ակալիվ միջոցներից կան նաև կլավի պատիվի միջոցներ ոգային հակառակորդի դեմ, վորպիսի պատիվի միջոցները պակաս կարևոր չեն ՀՈՊ-ի ընդհանուր սխտեմում: Նրանց նշանակուիթյունն աւ ինչացի դործադրումը նշանավոր չափով մեղմացնում է ոգային հարձակման հետեւանքները: Պարապմունքը պետք է սնցնել հետեյալ պլանով.

ա) ողորակար պարյաններում բնական քողարկման հասկացողու-
թյան հիմքում ընկած պրինցիպները.

բ) քողարկման տեսակները, վորպես ինքնապաշտպանութեան պահանջ թե՛ բնական և թե՛ տեխնիկական :

դ) Ծառայութիւններէ նշանակուած և նրանց կիրառման ընդհանուր կազմակերպչական դերոյթը:

Զրույցի բովանդակությունը: Բացի ակտիվ միջոցներից, գաղտա-
յին պայմաններում պետք է համոզել հորժաղերը նաև պատսիվ միջոց-
ները: Քանի վեր քողարկում ստելով հասկանում ենք բոլոր այն միջոց-
ների ու ձևերի համալսմամբ, վորոնց նպատակն է ողակին դիտողին
խաբել, ապա ուրեմն պետք է ստեղծել դիտողի համար կեղծ տպավո-
րություն իսկականի (իրականի) մասին, պահպանելով քողարկման մի-
ջոցառումների հիմնական կանոնները: այն է՝ քողարկման բնական լի-
նելը, բազմապիսություն, անընդհատություն և ակտիվություն: Ձե-
վերն են՝ տեղանքին հարմարվելը, միջոցորտային պայմանների ող-
ատոգարծում, կեղծ դործուրություններ: Այլրանքողարկման նշաններ չնշա-
նակությունը, ինչ և ինչպես կարելի յե քողակրել: Տեխնիկական քո-
ղարկման գլխավոր ձևերը: Միերի նշանակությունը: Հակաքիմիական
պաշտպանության կազմակերպումը այն բոլոր դեպքերում, յերր
նշարավոր է ողից հարձակումը: Մարդկանց և կենդանիների անհատա-
կան պաշտպանության միջոցները, դազաթափման աշխատանքների
բնութիւնը ԹՆ վարակված տեղանքում: ԹՆ ժամանակին հայտարերելը,
վորպիսի ԹՆ կիրառում է հակառակորդի ալիացիան, անհրաժեշտ է
ոտրոնում անընդհատ քիմիական հետախուզության կատարել, այն-
պես, ինչպես ողերեութարանական և քիմիական դիտողության դրումն
է և քիմիական վտանգի նշաններ տար:

Զանազան ծառայութիւնների նշանակութիւնը որոշութիւն ցույց տալու ժամանակ և նրանց կազմակերպումը՝

Բժշկա-սանիտարական ծառայություն, — Պրոֆիլակտիկա, ԹՆ, Լիալաձենի բնոթյուն ցույց տալը, Եանիտարական հոկոյություն,

քուժական հիմնարկությունների նախապատրաստությունը ՀԻՊ-ի ժամանակ աշխատանքի համար :

Անասնաբուժական ծառայություն.—անասուններին ղաղապանելու պրոֆիլակտիկա, նրանց ոգնություն ցույց տալը, անասնաբուժական-սանիտարական հսկողություն, սպասարկման ապարատը և նրա պատ-
րաստությունը :

Հակահրդեհային ծառայություն.— սպաքար հրդեհներին դեմ հա-
սարակական հրդեհաչեջ խմբեր կազմակերպելու միջոցով և հակահրդե-
հային բժիշկներ կազմակերպելու միջոցով։ Հաստիքային հրդեհաչեջ
խմբերի սպաազդերծումը ամենից ավելի կարևոր ուղիկաներում և ձեռ-
նարկություններում։ Անհրաժեշտ հակահրդեհային միջոցառումների
անցկացման հսկողության իրականացումը․ անցկացվելիքում մյուս ծա-
ռայություններին դիտորդության և ծանոթացման գործում։

Հեղափոխական կարգի պահպանումը, — Պայքար խոհանայի դեմ, փողոցի շարժման կանոնավորումը, պետական և մասնավոր գույքի պահպանումը, պայքար հանցագործությունների ըրեսական տեսակների դեմ և բանդիտիզմի դեմ : Հեղափոխական կարգի պահպանության խումբերի կազմակերպումը, վրայեն միջոց միլիցիայի և ըրեսական հետախուզության մարմիններին ուղևություն :

Հարտարագիտական տեխնիկական, ծառայություն, — քղաքական միջոցառումներ, ֆորտիֆիկացիան պաշտպանության կազմակերպումը, վերականգնման աշխատանքների կազմակերպումը և ՀՊՊ-ի կարիքների համար տրանսպորտի սղտադրծումը:

Զբույցի թերեւորիկ մասը պետք է անցնել ցուցադրական պիտույքներով, քողարկման ժամանակակից ձևերի ու զանազան տեսակների գրութայինները: Նկարներով և այլու-Ֆոտոնկարներով ցույց տալ առանձին որչեկտների (կառուցումների, մարդկանց և զենքի) ապաքողարկման հատկանիշները: Կոլլեկտիվ հակաքիմիական պաշտպանութան յեղանակները ցույց տալ զանազան տեսակի պողպատատարանների գոյություն ունեցող նմուշների որինակներով: Հաճախում քիմիանպարան: Զանազան տեսակի ոժանդակ ծառայութայինները պետք է անցնել այն խնդիրների բովանդակութայմբ, վորոնք զբվում են նրանց պրա:

3-րդ. պարապմունք: ՀՈՊ կազմակերպումը (2 ժամ):

Պարսպամունքի նպատակն և ցույց տալ թե ինչպես պետք է կազմա-
կերպել հասկողային պաշտպանութիւնը զորքերում և պունկտում:

Պարապմունքն անցկացնելու ժամանակ պետք է՝

ա) Ընդհանուր հասկացողություն ապլ յերկրլի ՀՈՊ-ի մասին
Զորքերի ՀՈՊ հանդատի ժամանակ, յերթում և մարտում. գ) ՀՈՊ
հետի յատուկատեսիլի որինակելի պլանը :

Զբաղցի բովանդակությունը. — Հոկոդային պաշտպանության միջոցառումների պատրաստությունն ու անցկացումը կենսագործվում է այնպիսի բնակավայրերում, վարմը ունեն խոշոր ստրատեգիական, քաղաքական և տնտեսական նշանակություն: ՀՈՊ սեկտորները և ՀՈՊ առանձին պունկտները: ՀՈՊ պունկտները պաշտպանելու համար նախորոշ նշանակված միջոցառումների անցկացումը:

Զորական հրամատարու թյունը կազմակերպում ու ղեկավարում է

(5 պարապմունք—20 ժամ)

Հակոբյանին պաշտպանությունը բոլոր այն դեպքերում, յերբ դրոշմը
գանվում են հակառակորդի ռդային ուժերի հատուկյան սահմաննե-
րում:

ՀՈՊ-ի խնդիրները զորքերի զանազան տեսակի և դրուժյան ժամանակ :

Պունկտի ՀՈՊ պատրաստութեան պլանը նախատեսում է աշխատավոր ընակչութեան կազմակերպման հարցերը ողաքիմիական հարձակումից պաշտպանելու համար: Հիմնական խնդիրներն են՝ բնակչութեանը պատրաստել այնպես, վոր նա դիտակցորեն հասկանա իրական դրութեանը նշանների և ողաքին հարձակման բնութքի ասպարիզում, կազմակերպել անհատական և կոլլեկտիվ պաշտպանութեան, կազմակերպել ինքնապաշտպանութեանը և վերացնել հետեանքները: ՀՈՊ-ի որբկետների դործողութեանների պլանների մշակումը: Պունկտի ՀՈՊ հատվածներով քննարկվում և համապատասխան դործկումի կողմից և հաստատում է սեկտորի պետը: Պունկտի ՀՈՊ գործողութեանների պլանը նախատեսում է հետեյալ խնդիրները.—ախտիվ պաշտպանութեան, ՎՆՈՍ և ՎՆՍԲ-ի ծառայութեան, քողարկման, հակաքիմիական և հակահրդեհային պաշտպանութեան խնդիրները, բժշկաստիտարական և անասնաբուժական ասպահովում, հեղափոխական կարգի պահպանում և ամբերումների վերականգնում: Գյուլչացի բնակչութեան պատրաստութեան կազմակերպման ընդհանուր ղեկավարութեանը դրվում է տեղական դործկումների վրա և անց և կացվում պունկտի ՀՈՊ մարմինների միջոցով ներգրավելով բոլոր հասարակական կազմակերպութեաններին, այն արհմիութեաններին, Պաշը-Ս.փիաքիմին, ՌՈԿԿ-ին, բնակչոտպերացիաներին, կամավոր խմբակներին և այլն: Բնակավայրի ախտիվ պաշտպանութեան կազմակերպման սկզբունքները մոտավորապես նույնն են, ինչպիսի դորքերում:

Պատրիկ պաշտպանության նկատմամբ բոլոր մեջաջառումները կապ-
վում են պաշտպանության պլանի ընդհանուր սիտեմի հետ: ՎՆՈՍ-ի
ծառայությունը բաժանվում է 2 մասի, վերոնց իրարից տարբերվում
են թե՛ իրենց զբերով և թե զործողությունները՝ յեղանակով և անձնա-
կան կազմի պատրաստությամբ, — արտաքին ցանց և ներքին (վՆԱԻ):
Սրանց և մյուսների խնդիրները և նրանց ղառավորման տեղերը համա-
ձայն նախորդ մշակված սքեմաների: Ծանոթացման կարիքների հա-
մար հիմնականում ոգտագործվում են թե՛ զերատեսչական հետախո-
սային ցանցը և թե՛ տեղական ցանցը: Ծանոթացումներն ու ղեկուցա-
յրերը հետախոյրեն և արագություն փոխանցելու պայմանն և հանդիսա-
նում կապի աննդհատ աշխատանքի ապահովումը: Տարբեր խմբերի
և ծառայությունների աշխատանքը համաձայն նախորդ մշակված
պլանների:

Պարապմունքներն անցկացնելու ժամանակ պետք է վորոշակիւորեն ղեկ աշխատավորների պատրաստութեան կարեւորութեան հարցը յերկրի պաշտպանութեան պլանի ընդհանուր սխաւմում: Հայտարերել զորքերում յեղած ՀՊՊ զանազան միջոցառումները տարբեր դրութեանների դեպքում: Վերջին մասը, ախ ե՛ պունկտի ՀՊՊ պատրաստութեան մոտավոր պլանը—ցանկալի յե անցկացնել զործնականորեն պարապմունքներում, մշակելով գլխավորապէս պասսիւ պաշտպանութեան հարցերը:

Նպատակն է պատրաստել ընդունակ մարտիկ, վորը կարողանա գործել զորքերի մյուս տեսակների հետ. ինչպես որինակ հրետանու, տանկերի, զրահատանկերի և ավիացիայի հետ :

Հիմնական խնդիրն է հասկացողություն տալ և ամրացնել մարտիրեների մասնագիտական տեսակությունները և ոժտնդակել զորական մասերի տակտիկական մարտապատրաստությանը :

Վերահիշյալ խնդրի կատարումը ձեռք և բերվում հինգ պարամունքով, ամեն մի պարամունքը չորսական ժամից :

Յուրաքանչյուր պարավունը այնպես պետք է անցնել, վորպեսզի մարտիկները մեջ պատվաստվեն մասնազիական ունակություններ, զարգանա նրանց մեջ ինքնադրժունությունը, գործողությունները մեջ վճռականություն, արագություն և շարժունակություն:

Այս բոլոր պարագայումները պետք է անցնել դաշտում տեղանքի բացմապիսի և կրթական վայրերում:

Ամեն անգամ դաշտ դուրս գալու ծավալը պետք է, բացի ուսուցման հիմնական թեմայից, բովանդակի իր մեջ հրաձգային պատրաստության, ինքնախրամատացման, քիմիական զործի և այլն հարցերը:

[illegible]

Պետք է անցնել հինգ պարագրաֆներ, մոտավորապես հետևյալ խնդիրներով շուրջը. ա) յերթական շարժում պահպանության միջոցներով բ) անշարժ պահպանություն. դ) հետախուզական ջոկատի գործողությունները. դ) պաշտպանություն և ե) հարձակում (խտացվող թևերով) մարտական տեխնիկայի մասնակցությունը:

Ձեռնարկներ. «Հետևակի մարտական կանոնադրք» I և II մաս: Գրոմով.— «Տոկի և զբաղակի տակտիկական պատրաստութուններ» մաս III:

I-ին անգամ դաշտ դուրս գալիս դասակ կամ վաշտ (հետախուզութեան մեջ), (4 ժամ) :

Հետախուզողութեան մարմինները և հետախուզական զստակի (վաշտի) կրիթը: Շարժման կարգը՝ կապ պահելը, մարտով տեղեկութիւններ ձեռք բերելու տեխնիկան:

Պարապմունքի նպատակը. — ծանոթացնել հետախուզական ջոկատի դործողութունների հետ (մինիմում դասակ, ուժեղացրած հաստատեցավոր զննողներով, զննային ու գումարտակային լնդանոթով, խմբիկներով և սապորներով՝ ավիացիայի հետ փոխդործողութամբ) :

Պարապմունքի ծավալը.— Հետախուզական ջոկատի շարժումը, նրա մասնատումը հանկարծակի հրետանական կրակի տակ. մասնատումն ու շարժումը հակառակորդի սամառնակների հարձակման ժամանակ: Զոկատի բացառապես յերման գրությունից հարձակման համար, կրակի փոխգործողությունը և շարժումը, կապ ու քողարկում:

Առանցքային հարցեր.— Զոկատի մասնատման տեխնիկան հակառակորդի հրետանական կրակի տակ, կրակի փոխգործողությունը և շարժումը:

Պարապմունքի կազմակերպումը. մարտիկներին ուղարկել հակառակորդին ներկայացնելու համար (կամ ամբողջ միավորումները), հավաքի տեղը, տեղանքի, տեղամասի բաժանումը պարապմունքի ետապների համեմատ, առաջին ետապ—շարժման կարգը և կապը, յերկրորդ ետապ գործողություններ հակառակորդին հանդիպելիս:

Պարապմունքն անցկացնելու պլանը՝ զրույց հետախուզական ջոկատի մասին, ինչից է ուղարկվում նա. հետախուզության ինչպիսի շերտ է տրվում նրան, ինչպես և զացադատվում հետախուզական ջոկատը շարժման համար. վր' մասերն են կազմում կորիզը. ինչպես և կապ պահպանվում շարժման ժամանակ. ինչպես է գործում ջոկատը հակառակորդին հանդիպելիս: Խնդրի բացատրությունը. լսել խմբակի անդամների մի շարք առաջարկները. անդամներից մեկի առաջարկն ընդունելը. ջոկատի մասնատման վորդումը. համեմատն զեպս, ցուցումները քննարկելուց հետո կապ պահելու մասին, հրաման տալն, հակագրությունը վորպես հրամատարներ կատարում են իրենց առաջադրած խնդիրները և մասնատում են իրենց միավորումները: Հանդիպում հակառակորդի հետ. առաջավոր դորամասերից տեղեկություններ ստանալը. վճիռներ ընդունելը. ջոկատի մասնատումը գործողություններ կատարելու համար. կրակի փոխհարարելությունը և շարժում:

Զեռնարկներ.— «Հեռակա մարտական կանոնադրեր» մաս II. § 595-604, § 293, § 661-663.

2-րդ անգամ դաշտ դուրս գալիս—դասակը անշարժ պահպանուրյան մեջ (4 ժամ):

Դասակի ծառայությունը անշարժ պահպանություն մեջ—պահպանության ուղեկալի պարապմունքների կարգը. դաշտային պահակների ծառայություն. ուղեկալի ծառայություն. կապ պահելը. վայրի հետախուզությունը. գործողություններ հակառակորդի հարձակման զեպսում:

Պարապմունքների նպատակը.— ծանոթացնել անշարժ պահպանություն մեջ դասակի գործողություններին:

Պարապմունքների ծավալը.— դասակը պահպանության ուղեկալ նշանակելու զեպսերը. առանձին համարավոր և գլխավոր պահպանության ուղեկալներ. տեղանքի ուսումնասիրումը և ուղեկալի ուսուցում դաշտային պահակների ու կրակային կետերի դասավորումը. գործողություններ հակառակորդի հայտնվելու զեպսում, կապ և քողարկում:

Առանցքային հարցեր.— դաշտային պահակների դասավորումը և գործողություններ հակառակորդի հայտնվելու զեպսում:

Պարապմունքների կազմակերպումը.— Մարտիկներին ուղարկելու հակառակորդին պատկերացնելու համար և հրամատարին կազմից նրանց հրահանգումը գործողություններին մասին, յերը հակառակորդը կհարձակվի անշարժ պահպանություն վրա (կարմիր բանակային՝ զեկուցագրով, փախտակ, հակառակորդի անհատ հետախուզ, հետախուզյունների խմբակ): Պարապմունքի բաժանումը պարապմունքի ետապների վրա՝ 1-ին ետապ տեղանքի ուսումնասիրումը և ուղեկալի ուսուցում դաշտային պահակների և կրակային կետերի դասավորումը. 2-րդ ետապ—գործողությունները հակառակորդի հայտնվելու զեպսում, խմբակի անդամներին քարտեզներ, դաշտային զբքույններ, մատիտներ, կողմնացույցներ մատակարարելը:

Պարապմունքներ անցկացնելու պլանը.— զրույց այն մասին, յերը դասակը նշանակում է պահպանության ուղեկալի մեջ, անշարժ պահպանություն կազմում — համարային ուղեկալ կամ առաջավոր ուղեկալ, կամ առանձին պահպանության ուղեկալ. պահպանության ուղեկալների հետաքսումը հանդատացող դորամասերից: Տեղանքի ուսումնասիրումը և դաշտային պահակների դասավորումը: Կանխելու խնդիրը բացատրելուց հետո լսել սովորողների մի շարք առաջարկները և ընդունել լավագույն առաջարկը: Տեղանքի վննումը և վննելու թե վորտեղ պետք է դասավորել (զենը) դաշտային պահակներն ու կրակային կետերը. դաշտային պահակներ ուղարկելը և ստուգել թե ջոկի հրամատարները ինչպես են բացատրում խնդիրները, կամ հրահանգում են գործողություններին մասին հակառակորդի հարձակման զեպսում, թե ինչպես է դասավորվում դաշտային պահակը, աղղանշան տալը և կարմիր բանակայինի հայտնվելը դաշտային պահակների գործողության զեկուցագրով. աղղանշան տալը և փախտակի հայտնվելը—դաշտային պահակների և ուղեկալի գործողությունների ստուգումը. աղղանշան տալը և նախ հակառակորդի առանձին հետախուզյունի յերևալը (հայտնվելը) և ապա հետախուզյունի խմբակի հայտնվելը—դաշտային պահակների և ուղեկալի գործողությունների ստուգումը: Վերլուծում—ցույց տալ սխալները:

Զեռնարկ.— հեռակա մարտական կանոնադրեր մաս II.

3-րդ անգամ դաշտ դուրս գալը—դասակը յերթային պահպանություն մեջ (4 ժամ):

Պահպանության դասակը յերթային պահպանություն մեջ: Հրամարդային դասակը մարտական պահպանություն մեջ:

Պարապմունքների նպատակը.— ծանոթացում դասակի գործողությունների հետ յերթային պահպանություն և մարտական պահպանություն մեջ:

Պարապմունքների ծավալը.— դասակի յերթային և մարտական պահպանություն մեջ նշանակվելու զեպսում. կազմը, հետաքսումը, ուղեկալի և զեպսերի շարժման կարգը, խնդիրների կատարումը, միջոցներ ուղային և քիմիական հարձակման զեպս. մարտական պահպանություն մեջ դասակի նշանակվելու զեպսերը հարձակման ժամանակ և պահպանություն ժամանակ դասավորման կարգը. գործողություններ հակառակորդի հետ հանդիպելու զեպսում:

Առանցքային հարցեր.— դասակի գործողությունները յերթային

և մարտական պահպանություն ժամանակ հակառակորդի հետ հանդիպելու դեպքում:

Պարապմունքի կազմակերպումը.— հակառակորդին պատկերացնող մարտիկներին ուղարկելը, և նրանց հրահանգումն ու գործողությունները ազդանշանների համաձայն: Պարապմունքը ետապների բաժանումը. 1-ին ետապ—դասակի գործողությունները յերթային պահպանության ժամանակ և 2-րդ ետապ—գործողություններ մարտական պահպանության մեջ, պաշտպանության ժամանակ:

Պարապմունքներն անցկացնելու պլանը.— զրույց դասակի խնդիրների և գործողությունների մասին յերթային և մարտական պահպանությունների մեջ:

Յերթային շարժման խնդրի բացատրությունը. այդ խնդրի քննարկումը և վճիռ ընդունելը. կարգադրություններ անելը. դասակի շարժումը. քիմիական և ողային հարձակում. հակառակորդի հայտնվելը. դասակի գործողությունները հակառակորդի հետ ընդհարմելու ժամանակ: Դասակի մարտական պահպանության խնդրի բացատրությունը պաշտպանության ժամանակ. խնդրի քննարկումը վճիռ ընդունելը. դասակի մասնատումը. կրակային կետերի դասավորման ստուգումը. հակառակորդի հայտնվելը ազդանշանով. դասակի գործողությունները մարտական պահպանության մեջ հակառակորդի հարձակման ժամանակ: Վերլուծում—ցույց տալ սխալները, փորձը անում են ջոկերի հրամատարները գործողությունների ժամանակ:

Ձեռնարկ.—«Հետևակի մարտական կանոնադրի» մաս II. § § 303—305, 417, 418, 299, 664, 665, 300, 593, 671, 680, 320, 334, 321, 371—372, 324, 667, 668, 664.

4-րդ անգամ դաշտ դուրս գալիս—դասակը պաշտպանության մեջ (4 ժամ):

Պարապմունքի նպատակը.— ծանոթացում դասակի գործողությունների հետ պաշտպանության ժամանակ:

Պարապմունքների ծավալը.— պաշտպանության ուսյոնի տուֆոն-կած և ներքի տեղանքի գնահատականը. կրակային կետերի դասավորումը և կրակի սխտեմի կարգակերպումը. կապ. ջողարկում. հակառակորդին և հակաքիմիական պաշտպանության միջոցներ. գործողություններ հակառակորդի հարձակման դեպքում:

Առանցքային հարցեր.—տեղանքի գնահատականը. կրակային կետերի դասավորումը. գործողություններ հակառակորդի հարձակման դեպքում:

Պարապմունքի կազմակերպումը.— հակառակորդին ներկայացնող մարտիկներին ուղարկելը, և ազդանշաններով գործողությունների մասին հրահանգումը: Պարապմունքը ետապների բաժանումը. 1-ին ետապ—տեղանքի գնահատականը և ջոկի դասավորումը. 2-րդ ետապ—գործողություններ հակառակորդի հարձակման դեպքում:

Պարապմունքներն անցկացնելու պլանը: Չրույց հավաքատեղում դասակի գործողությունների մասին պաշտպանության ժամանակ. դասակի պաշտպանության ուսյոնը. գնդացրային ջոկերի դասավորումը. ջոկի հրահանգների դասավորումը կրակային գործողության համար. յերբ են նրանք առաջ շարժվում. նոնադիզների խմբակ և

նրանց խնդիրները. դերադանց հրահանգներին առանձնացնելը և նրանց խնդիրները. հրահանգային ջոկերի դասավորումը—նրանց խնդիրները: խնդրի բացատրությունը. այդ խնդրի քննարկումը. վճիռ ընդունելը. տեղանքի գնահատականը. դասակի ջոկերի դասավորումը. նրանց դասավորման ստուգումը. հրահանգային քարտեր կադմելը. ազդանշան հակառակորդին. հակառակորդի հայտնվելը. քիմիական և ողային հարձակում (տանկային դրոշ, յեթե հնարավոր է). հակառակորդի հարձակումը. ջոկերի գործողությունները հակառակորդի հարձակման դեպքում. կապ. կրակի տեղափոխումը և կենտրոնացումը. ջոկերի հակադրոշ: Վերլուծում—ցույց տալ ջոկի հրամատարի սխալները. վերադարձ—ճանապարհին պարապմունքի քննարկումը: Դասակի գործողությունները պաշտպանության մեջ:

Ձեռնարկներ: «Հետևակի մարտական կանոնադրի» մաս II. § § 640—642—644, 647, 640, 656, 648—650, 651, 653, 654: 5-րդ անգամ դաշտ դուրս գալիս—դասակը հարձակման ժամանակ Դասակի գործողությունը հարձակման ժամանակ (4 ժամ):

Պարապմունքների նպատակը.— ծանոթացում դասակի գործողությունների հետ մերձեցման և հարձակման շրջաններում, հարձակողական մարտում:

Պարապմունքների ծավալը.— դասակի շարժումը ընդհանուր դրասյունի մեջ. դասակի մասնատումը հրետանական կրակի ազդեցության ներքո. դասակի մասնատումը և շարժումը հակառակորդի սավառնակների հարձակման ժամանակ: Դասակի բացառապես յերման դրությունից հարձակման համար. կրակի փոխգործողությունը և շարժումը, կապ և ջողարկում:

Առանցքային հարցեր.—դասակի մասնատման տեխնիկան հակառակորդի հրետանական կրակի տակ. կրակի փոխգործողությունը և շարժումը:

Պարապմունքի կազմակերպումը.— հակառակորդին ներկայացնող մարտիկներին ուղարկելը, և նրանց հրահանգումը ազդանշաններով գործողությունների մասին: պարապմունքի բաժանումը ետապների. 1-ին ետապ—դասակի մերձեցումը, 2-րդ ետապ— դասակի հարձակումը:

Պարապմունքներն անցնելու պլանը— զրույց հավաքատեղում դասակի գործողությունների մասին մերձեցման և հարձակման շրջաններում, մարտի շրջաններում. հետևակային ստորաբաժանումների ներքում, մարտի շրջաններում. այդ խնդիրը կատարելու միջոցը: Միջոցներ հակառակորդի սավառնակը հայտնվելու ժամանակ: Դասակի գործողությունները հարձակման ժամանակ—նրանց փոխգործողությունները և շարժումը. ջողարկում. խնձախրամատացում. գրոհի շրջան: խնդրի բացատրությունը. այդ խնդրի քննարկումը. վճիռ ընդունելը. դասակի շարժումը դրասյունի մեջ. հրետանական կրակի ազդանշան. դասակի մասնատումը. քիմիական հարձակում. սավառնակի հայտնվելը ազդանշանով.—դասակի հարձակումը: Գնդացրային ջոկերի շարժումը: ջոկերի առաջ շարժումը. կրակի փոխգործողություն և շարժումը. կապ. ջողարկում. խնձախրամատացում. կուտակում. գրոհ: Վերլուծում—ցույց տալ սխալները

և վերադարձ պարապմունքից, վորի ժամանակ քննարկվում է պարապմունքը:

Ձեռնարկ: «Հետևակի մարտական կանոնադիրք» մաս II
§ § 610, 611, 614, 616, 618, 619, 622, 624, 626, 628, 629.

7. ՏԵՂԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐՐԵՐԸ

(3 պարապմունք—4 ժամ).

Տեղադրությունների պարապմունքների հիմնական խնդիրն է մշակել ա) դորժնական ունակություններ—արագորեն կողմորոշվել տեղանքում. հմտորեն և ճշտորեն հաշվի առնել տեղանքի պայմանները և ամենից ավելի ուսցիտնալ կերպով ողտադորժել տեղանքը մարտական տեսակետից.

բ) վարպետներն ոգտվել պլանից և քարտեզից.

գ) կարողանալ արագ ու վորոշակի զժել հրաձգային և հաշվետու բարտը:

Ծրագրի մեծ մասը պետք է անցնել տակտիկական պատրաստություն հետ, տոտվերտպես դաշտում, տեղանքում, վորն ամենից ավելի բաղմապիտի յե իր զժագրությունամբ և կան բնորոշ տեղական տոտրկաներ:

Աշխատանքի մի մասը կարող են կատարել սովորողները տանը (պայմանական նշանների զժումբ, մեոյալ տարածությունների ստվերազժում):

Պարապմունքը պետք է անցկացնել լավ յեղանակին, յերբ հողի մակերևույթի վրա ձույն չկա: Յանկալի յե տեղադրության պարապմունքներն, անցկացնելու դաշտ դուրս գալու սկզբի պարապմունքներին, աշնպես, վոր հետագայում տեղադրության տարրերը գործադրվեն ու ներժժվեն լուրր դաշտային պարապմունքներում:

1-ին պարապմունք: Հասկացադուքյուն տեղանքում կողմորոշվելու մասին (1 ժամ):

Տեղանքի նշանակությունը ոտգմական գորժում: Տեղանքի ապրկցությունը գորքերի գորժողությունների վրա: Տեղանքի հետ ծանոթանալու յեղանակներն ու միժոցները: Աշխարհի կողմերը վորոշելը կողմնացույցով, արևով, ժամերով, բեեոային տոտղպ և այլ հատկանիչերով:

2-րդ պարապմունք. Պլանների և քարտեզների կարդալը (1 ժամ):

Հասկացողություն չախացույցի (մասշտաբի) մասին—թվական և զժային. մեր քատեղներին ու պլանների չախացույցը. զժային չախացույցից ոգտվելը. պայմանական նշաններ, վորոնք ցույց են տալիս տեղական տոտրկանները քարտեղների վրա (պլանների վրա), մակադրություններ և թվեր: Հասկացողություն հորիզոնականների մասին: Քարտեզի կողմորոշումը կողմնացույցով. քարտեզի վրա վորոշել կանոնաժ կետը. չարժում կողմնացույցով և քարտեզով արվաժ ուղղությունամբ:

3-րդ պարապմունք: Սովորողների կողմից նախարդակ (կրտիկ) կազմելու ցուցադրական պարապմունք (2 ժամ):

Քայլերի չախացույց (մասշտաբ): Տեղական տոտրկանները քարտեզի վրա նկարելու (անցկացնելու) ձեերը. հրաձգային և հաշվետու քարտեր զժելու պրակտիկա՝ իր դասավորման և հակառակորդի գրություն սքեմատիկ պակերացումով քարտեզի վրա:

Բացի դրանից, տանը զժել պայմանական նշանները (ձորակների բարժրություններ, հեղեղատներ, տեղական տոտրկաններ և այլն). չախացույց կազմելու պրակտիկա: Մեոյալ տարածությունների ստվերազժումբ:

5323

4

Թարգմ. Ալեքյան

Սրբազրեցին՝ Բ. Սրաքյան յեղ Ն. Հակոբյան

ՊԵՏՆԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Հրատ. 2219

Գրավիտ 7485 (Բ)

Պատվեր 1888

Տիրութ 2500

Հանձնված է արտադրության 29 մայիսի Ստ. ֆ. Ա.
Ստորագրված է տպագրելու 15 հունիսի 1932 թ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0211077

13.448